

EL MÉS PETIT DE TOTS

Text i dibuixos de
Lola Anglada i Sarriera

Epílegs a càrrec de
Montserrat Castillo i Teresa Mañà

- » En el 130è aniversari de Lola Anglada i Sarriera, l'Ajuntament i Libros del Zorro Rojo presenten *El més petit de tots*, que va publicar el Comissariat de la Propaganda de la Generalitat de Catalunya el 1937.
- » *El més petit de tots*, una mostra excepcional de la lluita antifeixista i el catalanisme popular, narra les escenes de la rereguarda del conflicte bèl·lic amb la finalitat de mostrar els valors republicans als lectors més joves.
- » Lola Anglada i Sarriera va ser la primera dona professional de la il·lustració a Catalunya, i va enfocar la seva obra al públic infantil, com a dibuixant i escriptora de contes i novel·les.
- » La recuperació d'*El més petit de tots* forma part de la col·lecció "Barcelona Becerols", que impulsa l'Ajuntament de Barcelona i té per objectiu acostar la ciutat als públics infantil i juvenil.
- » El dilluns 14 de març a les 18.30 hores, tindrà lloc la presentació del llibre a Casa Anita Llibres (carrer de Vic, 14). Hi participaran Montserrat Castillo, historiadora i crítica d'art; Teresa Mañà, filòloga; i Ester Boquera, periodista especialista del comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya (1936-1939), acompanyades d'Andrea Bescós, editora de Libros del Zorro Rojo. i Oblit Baseiria, editora i comissària de la col·lecció Barcelona Becerols de l'Ajuntament de Barcelona.

El més petit de tots

Edició commemorativa del 130è aniversari de Lola Anglada

«És *El més petit de tots*, el fill de la revolució. Ha nascut com una guspira en la fornall on els nostres homes, tenaços i abnegats, forgen la gran obra humana i regeneradora de l'alliberació del nostre poble.»

Lola Anglada i Sarriera, precursora de la il·lustració i autora cabdal de Catalunya, **va escriure i il·lustrar, en plena Guerra Civil, *El més petit de tots***, un llibre que pretenia inculcar els valors republicans als nens i les nenes, alhora que posava en relleu els penosos efectes de la guerra i els beneficis de la pau. **L'Ajuntament de Barcelona i Libros del Zorro Rojo recuperen aquesta obra** en una edició fidel a l'original que inclou dos assajos —sobre Anglada i sobre la literatura infantil i juvenil durant la II República— de Montserrat Castillo, historiadora, crítica d'art i comissària de diverses exposicions de Lola Anglada, i de Teresa Mañà, filòloga i coautora del llibre *El patrimoni de la imaginació: llibres d'ahir per a lectors d'avui* (2007).

El títol, que és una mostra excepcional de la lluita antifeixista i el catalanisme popular, va veure la llum el 1937 per **iniciativa del Comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya**, l'oficina creada pel govern de Lluís Companys un any abans per difondre la causa catalana, internacionalitzar el conflicte bèl·lic i mantenir l'ànim de la població.

Abans de ser un àlbum il·lustrat, **el protagonista es va fer corpori en la figureta d'un infant vestit amb la gorra frígia** —símbol del republicanisme popular—, una granota d'obrer, el puny esquerre alçat i una senyera a l'altra mà, que marxava, tot decidit, com un milicià qualsevol per batallar contra els facciosos. **L'escultor Miquel Paredes va crear aquesta peça** per encàrrec del Comissariat de Propaganda, que volia traslladar un missatge de confiança i preparar la població civil per a la guerra. Segons Jaume Miravittles, president i creador d'aquest departament, *El més petit de tots* va voler ser «la cara amable de la creu que presentaven molts aspectes tèrbols del que passava al carrer».

L'èxit rotund d'una campanya de propaganda política innovadora

L'estatueta va tenir tant d'èxit que se'n van fer més de 100.000 còpies, que el Comissariat venia a tres pessetes per sufragar despeses de la guerra i poder continuar la lluita. Al voltant de la figura es van crear altres productes: una cançó —adaptació que el poeta Pere Quart va fer de la composició popular catalana d'*Els tres tambors*, que havia inspirat Paredes per fer la figura—, un disc i un projecte de pel·lícula de dibuixos animats. Però el que va contribuir a **gravar el personatge en la memòria col·lectiva de**

diverses generacions va ser l'àlbum il·lustrat, editat en quatre llengües: català, castellà, francès i anglès. Com comenta Teresa Mañà a l'epíleg, **«el Comissariat va arribar a produir, durant els anys 1937 i 1938, fins a set títols de llibres infantils»** —entre els quals, *El més petit de tots*—, inclosos a la col·lecció «Biblioteca Infantívola».

«*El més petit de tots* va néixer com la mascota de la revolució i, gràcies a la seva popularització, va acabar esdevenint un símbol. Aquesta **va ser una de les accions més creatives que va desenvolupar l'òrgan de propaganda i més representatives del seu esperit innovador**», explica la periodista Ester Boquera, autora d'una tesi doctoral sobre el Comissariat de Propaganda.

El bordegàs de Lola Anglada, el fill de la revolució

Lola Anglada havia desenvolupat una carrera sòlida com a dibuixant i narradora especialitzada en literatura per a infants quan va rebre la proposta de la Generalitat. La historiadora i crítica d'art Montserrat Castillo explica que la dibuixant catalana no era revolucionària, però sí republicana, i que això la va portar a acceptar un encàrrec d'aquestes característiques enmig del conflicte bèl·lic. **«Anglada volia que l'esforç que s'havia fet en pro de la civilitat i l'educació no es veiés anorreat**, que no es caigués en la desesperació ni en l'embrutiment que una guerra propicia», relata a l'epíleg.

L'autora presenta el **protagonista** com un «bordegàs de cabells rinxolats i ulls molt negres» que **passa amunt i avall predicant pertot arreu la bona nova de la revolució**. Amb les seves qualitats sobrenaturals, modifica el comportament de grups de milicians, pagerols, marrecs que es barallen, fills de papà burgesos egoistes o representants arquetípics d'allò que ell anomena *mals patriotes*.

Cadascun dels onze relats independents que configuren el llibre, caracteritzats per un to pedagògic i esperançador, estan acompanyats d'**il·lustracions fidels a l'estil noucentista d'Anglada**, amb línies negres definides i formes clàssiques, amb tonalitats que diferencien cada història del volum.

A través d'una prosa pulcra i didàctica, ***El més petit de tots* s'erigeix com a transmissor de postulats republicans com la igualtat, la llibertat, el respecte a la natura i al patrimoni**. A més, amplia el conjunt d'obres de recuperació i memòria històrica de Libros del Zorro Rojo, com *L'anarquia explicada als infants* (2021) o *Cartilla escolar antifascista* (2021).

«El text s'adreça a un lector de qualsevol edat que identifica amb el col·lectiu “el poble” i que pertany a una ideologia identificada amb els ideals de la República.» **Gemma Lluch**

«El personatge d'*El més petit de tots* esdevé una mena de garant de la puresa dels ideals a defensar, i el llibre, un manual d'instrucció ciutadana en temps de guerra.»

Maria Campillo, Universitat de Barcelona

«Lola Anglada va ser pionera en el fet de ser una dona que va viure del seu art. En el seu ideari i estètica hi conviuen el rastre d'un tradicionalisme vinculat a la cultura pairal catalana i la modernitat d'una dona que es vol emancipar dels lligams masculins.»

Eloi Latorre, La Directa

«Anglada va ser una treballadora incansable. Va tocar molts pals —oli, escultura, murals—, encara que va destacar com a il·lustradora. Va ser la primera dibuixant professional d'Espanya, però també, i sobretot, va ser catalanista, republicana i feminista.»

Blanca Espacio, El Periódico

Lola Anglada

Va néixer a Barcelona el 1892. Maria Dolors Anglada Sarriera és considerada la darrera dels clàssics il·lustradors de l'escola catalana de principis de segle xx i una de les escriptores més importants de l'etapa de la preguerra. L'any 1914 va escriure, il·lustrar i editar el seu primer conte, *Floriana*. A partir d'aquí va començar a col·laborar amb mitjans com *Diario de Barcelona*, *Feminal* o *En Patufet*, i fins i tot va crear un setmanari per a nenes, *La Nuri*. Va il·lustrar obres d'Oscar Wilde, Charles Perrault i Lewis Carroll, entre d'altres. Va il·lustrar i escriure obres com *Margarida*, *Peret*, *La meva casa i el meu jardí* o *Martinet*.

El compromís polític la va dur a militar a la Unió Catalanista, a la UGT i al Sindicat de Dibuixants Professionals. Va col·laborar amb el Comissariat de Propaganda de la Generalitat, per a qui va fer el 1937 *El més petit de tots*, l'àlbum que l'ha fet més coneguda i alhora un símbol d'identitat nacional de l'època. Com que no es volia exiliar, es va instal·lar a la casa pairal de Tiana, on estava mal vista perquè era una dona independent, «roja separatista», artista i «pecadora». Al llarg de la seva carrera va ser reconeguda amb la Medalla al Mèrit Cultural de la Diputació de Barcelona (1975), la Medalla del Foment de les Arts Decoratives (1980) i la Creu de Sant Jordi (1981), concedida per la Generalitat de Catalunya. Va morir el 1984 a Tiana.

Per a més informació

Laura Santaflorentina / 699 061 244 / laurasantaflorentina@gmail.com
Lucía Franco de Paz / +34 933 076 850 / librerias@librosdelzorrorojo.com

Material de premsa: bit.ly/mespetitdetotspremsa